

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Valsts izglītības
attīstības aģentūra

Eiropas Sociālā fonda Plus projekts Nr. 4.2.2.3/1/24/I/001 "Pedagogu profesionālā atbalsta sistēmas izveide"

Ekonomikas valsts 26.olimpiāde, 3.posms Tests (20 punkti)

2025.gada 20.februārī
Latvijas Universitātes
Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātē

Dalībnieka kods:

Atzīmē pareizo atbildi, apvelkot attiecīgo burtu (a, b, c vai d)!
Katrā jautājumā drīkst atzīmēt tikai vienu atbildi. Par katru pareizu atbildi 1 punkts.
Norādi dalībnieka kodu uz katras lapas.

- Plašāk izmantojot robotus un mākslīgo intelektu (MI), visvairāk ienākumi palielināsies:
 - nodarbinātajiem,
 - zemes īpašniekiem,
 - uzņēmējiem,
 - kapitāla īpašniekiem.
- Kura bezdarba palielināšanos var izraisīt MI un robotu plašāka izmantošana?
 - Īslaicīgā (frikcionālā).
 - Cikliskā.
 - Īslaicīgā un strukturālā.
 - Visu vienādi.
- MI plašākai izmantošanai visvairāk ir nepieciešams:
 - palielināt investīcijas;
 - veikt likumdošanas izmaiņas;
 - nodrošināt valsts finansiālo atbalstu;
 - piesaistīt ES struktūrfondu atbalstu.
- Ja, palielinot robotu un MI izmantošanu, produktu cenas samazināsies, tad reālā alga:
 - samazināsies,
 - palielināsies,
 - nemainīsies,
 - pēc dotās informācijas nevar noteikt.
- Aizstājot cilvēku darbu ar robotiem un saglabājoties esošai nodokļu sistēmai, kuru nodokļu ieņēmumi varētu samazināties?
 - Pievienotās vērtības nodokļa (PVN).
 - Nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN).
 - Tikai iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN).
 - IIN un sociālā nodokļa.
- Kuru bezdarba veidu var dēvēt par Keinsa bezdarbu?
 - Ciklisko.
 - Īslaicīgo (frikcionālo).
 - Strukturālo.
 - Sezonālo.

7. Divu nozaru uzņēmumi saņem par valsts atbalsta iegūšanu. Pieprasījuma līknes abiem uzņēmumiem ir līdzīgas, bet piedāvājuma – atšķirīgas. Nozarei A tā ir gandrīz vertikāla, bet nozarei K – daudz lēzenāka. Kura nozare var vairāk finansēt lobēšanu, zinot, ka šīs nozares ieguvums būs lielāks?
- Nozare A.
 - Nozare K.
 - Abas nozares vienādi.
 - Latvijā lobēšana ir aizliegta ar likumu.
8. Kura protekcioņa politikas instrumenta izmantošana pēdējo trīs gadu laikā ir augusi visstraujāk?
- Embargo.
 - Importa kvotu noteikšana.
 - Muitas tarifu paaugstināšana.
 - Dažādu sankciju ieviešana.
9. Ar kuru valsti Latvijas ārējās tirdzniecības bilances saldo ir pozitīvs?
- Poliju;
 - Lietuvu;
 - Zviedriju;
 - Vāciju.
10. Ekonomists Filipss pierādīja, ka ekonomikā:
- nevar nodrošināt zemu bezdarba līmeni;
 - nevar ilgstoši nodrošināt zemu inflāciju;
 - ilgstoši nevar būt augsts bezdarbs un zema inflācija;
 - vienlaicīgi nevar nodrošināt zemu inflāciju un zemu bezdarbu.
11. Ja makroekonomiskais līdzsvars veidojas kopējā piedāvājuma (AS) horizontālajā (Keinsa) segmentā, tad:
- var nodrošināt reālā IKP (izlaides) pieaugumu, nepaaugstinoties cenu līmenim;
 - var būtiski palielināt reālo IKP (izlaidi), samazinot cenu līmeni;
 - var nodrošināt reālā IKP (izlaides) pieaugumu, bet tad noteikti paaugstināsies cenu līmenis;
 - centieni palielināt reālo IKP (izlaidi) izraisīs tikai cenu līmeņa paaugstināšanos.
12. Ekonomists Lafērs atklāja likumsakarību, ka:
- paaugstinot nodokļa likmi, budžeta ieņēmumi palielinās;
 - paaugstinot nodokļa likmi, budžeta ieņēmumi samazinās;
 - samazinot nodokļa likmi, budžeta ieņēmumi palielinās;
 - budžeta ieņēmumi palielināsies, ja nodokļu likmi paaugstinās līdz optimālai nodokļa likmei, bet to pārsniedzot, nodokļu ieņēmumi samazinās.
13. Ekonomista Engela atklāto sakarību vislabāk izskaidro apgalvojums, ka, pieaugot iedzīvotāju ienākumiem:
- izdevumi pārtikai palielinās;
 - izdevumi pārtikai samazinās;
 - izdevumi pārtikai palielinās, bet to īpatsvars izdevumos samazinās;
 - izdevumi pārtikai palielinās un palielināsies arī to īpatsvars izdevumu struktūrā.
14. Latvijā finanšu un kapitāla tirgus uzraudzību veic:
- Latvijas Banka,
 - Finanšu ministrija,
 - Rīgas fondu birža (*Nasdaq Riga*),
 - Finanšu izlūkošanas dienests (FID).

15. Latvijas banka ir:
- pakļauta Eiropas Centrālajai bankai,
 - pakļauta LR Saeimai,
 - pakļauta LR Ministru kabinetam,
 - savā darbībā neatkarīga.
16. Pašvaldība piedāvā ieviest nodokli auto koplietošanas pakalpojumiem, lai samazinātu sastrēgumus pilsētas centrā. Auto koplietošanas kompānijas apgalvo, ka viņu pakalpojumu pieprasījums ir ļoti elastīgs. Pašvaldības pārstāvji apgalvo, ka tas ir neelastīgs. Ja ieviests nodoklis, kuras puses pozīcija nozīmētu augstākus nodokļu ieņēmumus pašvaldībai nekā pirms nodokļa ieviešanas?
- Pašvaldības viedoklis.
 - Auto koplietošanas pakalpojumu uzņēmumu viedoklis.
 - Abu pušu pieņēmumi izraisīs vienādu iznākumu.
 - Nevienam, jo nodokļu ienākumi nav atkarīgi no pieprasījuma elastības.
17. Farmācijas kompānija ir izstrādājusi jaunu medikamentu un ieguvusi tam patentu, kas faktiski nostāda to monopola stāvoklī. Brīvā tirgus aizstāvji lobē valdību, lai tā anulētu patentu un jauns izgudrojums nonāktu tirgū kā patentbrīvs medikaments (ang., *generic drug*), ko var ražot arī citas farmācijas kompānijas. Kurš no apgalvojumiem vislabāk raksturo šāda risinājuma sekas?
- Īstermiņā samazināsies medikamenta cenas un samazināsies investīcijas jaunos medikamentos.
 - Saglabāsies cenas un radīsies jaunas inovācijas no konkurentiem.
 - Pieaugs medikamentu izgudrojušās kompānijas tirgus daļa un peļņa.
 - Cenas nemainīsies, jo monopols nosaka cenu, lai maksimizētu pārdoto vienību skaitu.
18. Straumēšanas platforma piedāvā studentiem iespēju nopirkt abonementu par puscenu. Šāda cenu politika ir visefektīvākā tad, ja:
- studentu pieprasījums ir elastīgs, citu klientu pieprasījums ir neelastīgs;
 - studentu pieprasījums ir neelastīgs, citu klientu pieprasījums ir elastīgs;
 - abu grupu pieprasījums ir elastīgs;
 - abām grupām ir dažādi ienākuma līmeņi.
19. Luksusa automašīnu ražotājs ierobežo augstākās klases modeļa ražošanu, neskatoties uz lielo pieprasījumu. Šis lēmums ļauj ražotājam palielināt peļņu, jo:
- nobīdās pieprasījuma līkne;
 - pieaug pieprasījuma cenu elastība;
 - tiek izmantota neelastīgā pieprasījuma daļa;
 - samazinās ražošanas robežizmaksas.
20. Zvejniecība saskaras ar kopējo resursu problēmu: pārzveja noplicina krājumus, samazinot turpmākās nozvejas apjomus. Politika sveidotāji iesaka piešķirt tirgojamas nozvejas kvotas, kas vienādas ar ilgtspējīgas nozvejas limitu. Kā tas atrisina problēmu salīdzinājumā ar atvērtu piekļuvi resursiem?
- Ārējie efekti tiek iekļauti privātās robežizmaksās, tās palielinot līdz sociālajām robežizmaksām.
 - Tas samazina sociālās robežizmaksas, panākot to atbilstību zvejnieku privātajiem motīviem.
 - Tas novērš sāncensību patēriņā, pārvēršot resursus par sabiedrisko labumu.
 - Tas dod priekšroku taisnīgumam, nevis efektivitātei, vienādi pārdaļot kvotas.